

מחזור גידולים ועשבים

ישעיהו (שיקה) קליפלד

חקלאות הינה אמצע הפרת שיווי
משקל ביולוגי.

החקלאות המודרנית האינטנסיבית,
החמירה את הפרת שיווי המשקל
הביולוגי, כי הפעילה אנרגיה מכאנית
וכימית במנות מולמות, שנועדו
לשגשג יבולים ולחסוך בעבודת ידיים;
כתוצאה מכך נוצלו רעילות של קרקע,
מים, ודלק מהלי אחרים על הצרכים
העתידיים והציקר מהלי אפתח
תחליפים ראויים.

מחזור אידולים מול מונוקולטורה

= מונוקולטורה

חזרה על אותו אידול באותו שדה לאורך
שנים ומשמעותה:

חזרה על משטר ציבורי

חזרה על משטר הרטבה

חזרה על משטר הלנה

ואם חזרה על משטר הדקרת פאציט

ירידה בפוריות הקרקע

- ניצול יתר של חומרי מזון ויסודות קורט.
- המלחה כתוצאה של שימוש בדשנים ובמים באיכות ובשיטות אופייניות (מים מלוחים, טפטוף).
- הרס מבנה הקרקע עקב עיבודים בקרקע רטובה או יבשה מדי, בתוספת המלחה וסחף.
- שינויים באוכלוסיית המיקרואורגניזמים החיוביים בקרקע, שנוכחותם הוכחה בתגובה החיובית לחיטוי קרקע, (שאינה רק תגובה להדברת פגעים).

הידרדרות במצב הפיטוסניטרי של השדות

- עידוד וריבוי של פגעים עמידים לאמצעים הננקטים נגדם, כתוצאה של שימוש חוזר בהם.
- עידוד פגעים לרכישת עמידות, כתוצאה של הלחץ הגנטי המופעל עליהם.
- דיכוי אורגניזמים ומיקרואורגניזמים חיוביים, שיכלו לתרום להדברה ביולוגית.
- קיצור פעילות קוטלי פגעים שאריתיים על ידי עידוד אוכלוסיית המפרקים שלהם (PROBLEM SOILS)

מחזורי פלחה בעל

גידולי חורף: דגנים לגרגרים ולשחת, קטניות לשחת ולגרגרים,

גידולי קיץ: דגני קיץ, אבטיח, חמניות, חריע, סומסום.

מחלקים באופן גס לשלושה שנתונים:

מחזור "ישר"

דגן חורף-קטניות-גידולי קיץ; **או**:

מחזור "הפוך"

דגן חורף- גידול קיץ- קטניות;

מחזור בעל בארי

שנה:	מונו קולטורה	2/3 חיטה	1/2 חיטה	1/3 חיטה	מונו קולטורה
1993	חיטה	אבטיח	אבטיח	אבטיח	אבטיח
1994	חיטה	חיטה	חיטה	חיטה	חיטה
1995	חיטה	חיטה	חריע	אפונה	חיטה
1996	חיטה	אפונה	חיטה	חריע	חיטה
1997	חיטה	חיטה	אפונה	חיטה	חיטה
1998	חיטה	חיטה	חיטה	אפונה	חיטה
1999	חיטה	חריע	אבטיח	אבטיח	חיטה
2000	חיטה	חיטה	חיטה	חיטה	חיטה

מחזור בארי: שיבוש בעשבים ב-1997

דגנים (0 – 100)			ר' עלים	מחזור
ח' קטנה	ח' מוזרה	ש"ש	נבטים למ"ר	
5	10	15	33	מונוקולטורה
24	0	0	17	2/3 חיטה (חיטה)
-	-	-	0	1/2 חיטה (אפונה)
0	0	0	33	1/3 חיטה (חיטה)

מחזור באר״י: עשבים בשנת 1998

נבטים למ״ר ב-14/01		מחזור
דגנים	רחבי עלים	
62	102	מונוקולטורה
179	214	1/3 חיטה (בקיה)
1	94	1/2 חיטה (חיטה)
16	16	2/3 חיטה (חיטה)

מחזור בארי: יבולים בעונות 1995 - 1998 *

ק"ג לדונם				מחזור
1998	1997	1996	1995	
116	156	289	525	מונוקולטור ה
(370)	277			1/3 חיטה
244	(313)	344		1/2 חיטה
167	299		536	2/3 חיטה

*הסתבר שירידת היבול בחיטה במונוקולטורה נבעה מנגיעות
בנמטודות

דוגמא למחזור שלחין 6 שנתי הכולל חיטה לגרגרים וחריש עמוק

1	עגבניה	בצל אבטיח	תירס	כותנה	כותנה חמניות	חיטה*
2	חיטה*	עגבניה	בצל אבטיח	תירס	כותנה	כותנה חמניות
3	כותנה חמניות	חיטה*	עגבניה	בצל אבטיח	תירס	כותנה
4	כותנה	כותנה חמניות	חיטה*	עגבניה	בצל אבטיח	תירס
5	תירס	כותנה	כותנה חמניות	חיטה*	עגבניה	בצל אבטיח
6	בצל אבטיח	תירס	כותנה	כותנה חמניות	חיטה*	עגבניה

מחזור גידולים בשלחין נוה יער 1989-1994

1994	1993	1992	1991	1990	1989
כותנה 1	חיטה	תירס	כותנה 2	כותנה 1	חיטה
חיטה	תירס	כותנה 2	כותנה 1	חיטה	תירס
תירס	כותנה 2	כותנה 1	חיטה	תירס	כותנה 2
כותנה 2	כותנה 1	חיטה	תירס	כותנה 2	כותנה 1
כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1

קוטלי עשבים במחזור

הגידול	קוטלי עשבים
כותנה 1	טריפלורן 250 + כותוגן 240 קז"מ
כותנה 2	טריפלורן 250 קז"מ; פרומטרקס 300 ק"ה
תירס	אטרנקס + לאסו 100 + 400 ק"ה
חיטה	בהתאם להרכב העשבייה, הדברת רחבי עלים בלבד.

השפעת מחזור על עשבים וגידולים,

נוה יער קיץ 1992

גידולים במחזור	חלבוב (0-100)			גידול (0-100)		יבול
	1990	1991	1992	19/5	24/6	ק"ג/ד
כותנה 1	כותנה 2	תירס	1ב	-	-	1812
תירס	כותנה 1	כותנה 2	8ב	3ב	1ב	583א
תירס	חיטה	כותנה 1	0ב	0ב	0ב	575א
כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1	36א	55א	27א	514א

השפעת מחזור גידולים על עשבי חורף

נוה יער 1992/3

עשבים למ"ר (11/1)						גידולים במחזור		
דגן	ר"ע	חלמ	חר	נור	נזמ	1992	1991	1990
ב0	א79	א22	ב1	א14	א37	תירס	כותנה 2	כותנה 1
ב0	ב18	ב5	ב3	א7	ב1	כותנה 2	כותנה 1	תירס
א31	א73	ב1	ב1	א9	א17	חיטה	תירס	כותנה 2
ב0	ב23	ב0	ב0	ב4	ב4	כותנה 1	חיטה	תירס
ב0	ב9	ב1	ב1	ב0	ב5	כותנה 1	כותנה 1	כותנה 1

השפעת מחזור על עשבים וגידולים נוה יער קיץ 1993

קוטלי עשבים	עשבים (0 – 100)			גידול	יבול
	16/5		22/6	15/5	ק"ג/ד
	חלבוב	ירבוז	חלבוב	(0-100)	
תירס-כותנה 1- כותנה 2- תירס					
אטרנקס	32ג	0ב		96א	1635א
אטרנקס+לאסו	31ג	0ב		96א	1668א
ללא טיפול	55ב	11אב		99א	1595א
תירס-חיטה-כותנה 1- כותנה 2					
טריפלורן;פרומ'	23ג	0ב	32ג	95א	566א
ללא טיפול	48א	31א	74בג	94א	568א

ניסוי עיבודי הכנה לקראת גידולי קיץ

בחוות גידולי שדה בגליל העליון 1990-1992

- בחורף 1990/91 גודלה חיטה לגרעינים בשדה משובש מאד בגומא הפקעים (סעידה) בחוות גדש – גליל עליון
- לאחר קציר החיטה ביוני 1990 בוצעו עיבודים על שלף החיטה כדלקמן:
- א. חריש עמוק במחרשת מגרופיות לעומק 40 ס"מ
- ב. חריש רגיל במחרשת מגרופיות לעומק 25 ס"מ
- ג. עיבוד במשתת
- ד. עיבוד בדיסקוס (דיסק מטעים)
- כל השדה הושאר מעובד עד הגשם הראשון בנובמבר ואז סומן בערוגות; באפריל 1991 נזרע חצי מהשטח בכותנה והמחצית השנייה בתירס מתוק.
- כל טיפול (בכלי עיבוד) נחלק לשלושה טיפולי משנה שכללו:
- 1. ריסוס כל החלקה קדם הצצה בקוטל סעידה 2. ריסוס קוטל סעידה רק בפס זריעה (30 ס"מ) 3. ללא קוטל סעידה בכלל
- קוטלי הסעידה: בכותנה – ציפרל 300 סמ"ק/ד'
- בתירס – סירפס 750 סמ"ק/ד'
- באפריל 1992 נזרעה כותנה על כל חלקת הניסוי.

מקרא לטבלה בשקופיות מספר 19 ו- 20:

הערכות לשיבוש בסעידה :

מ-0 = אין סעידה עד 100 = שיבוש מלא

ב-28 למאי – בפס הזריעה ובכל החלקה; לאחר מכן בכל החלקה.

מקרא לטבלה בשקופית מס 21:

הערכות לשיבוש בסעידה כנ"ל ויבול כותנה ממוצע מ-4 חזרות בנות 10 מ"ר כל אחת מכותנה על כותנה (למעלה) ומכותנה על גבי התירס (למטה)

18.07	2.07	05/28		כותנה 91
11	11	1	1	ח' עמוק 1
33	29	13	3	2
34	33	21	21	3
11	13	4	4	ח' רגיל 1
46	36	23	4	2
52	48	35	35	3
17	24	4	4	משתת 1
38	36	24	8	2
68	58	52	52	3
18	13	2	2	דיסק 1
38	30	32	9	2
50	45	31	31	3

11.07	28.05		תירס 1991
2	7	7	ח' עמוק 1
23	24	5	2
27	28	28	3
28	8	8	ח' רגיל 1
35	35	16	2
35	33	33	3
56	37	37	משתת 1
57	38	18	2
57	42	42	3
25	26	11	דיסק 1
35	22	26	2
30	34	34	3

ק"ג/ד'	27.07	5.07	20.05	92 כותנה
585	39	29	17	ח' עמוק
526	54	47	42	ח' רגיל
496	69	54	44	משתת
502	58	48	32	דיסקוס
632	31	26	16	ח' עמוק
561	56	41	48	ח' רגיל
501	75	55	52	משתת
545	50	43	34	דיסקוס

הצעה למחזור 6 שנתי בשדה משובש בסעידה כולל יבוש

(חיטה) וחריש עמוק

פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות	חיטה*
פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות	חיטה*
א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה
א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה
בצל	תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה
בצל	תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה
תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל
תירס	עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל
עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס
עגבניות	חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס
חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות
חיטה*	פפריקה	א.אדמה	בצל	תירס	עגבניות
סנקור	אטרזין	סטומפ	פרונטייר	טריפלורן	הורמונלי
2טיטוס	טומהוק	קוורץ	קדרה	דואל	

מחזור 6 שנתי בשדה משובש בחבלבל

כותנה	בטטה	סוככיים	תירס	עגבניות	חיטה*
בטטה	סוככיים	תירס	עגבניות	חיטה*	כותנה חמנית
סוככיים	תירס	עגבניות	חיטה*	כותנה	בטטה
תירס	עגבניות	חיטה*	כותנה	בטטה	סוככיים
עגבניות	חיטה*	כותנה	בטטה	סוככיים	תירס
חיטה*	כותנה	בטטה	סוככיים	תירס	עגבניות
הורמונלי ?	טריפלורן פרומטרין	דואל קומנד	טריפלורן רייסר	אטרזין טומהוק	סנקור 2 טיטוס

מחזור 6 שנתי בשדה משובש בכשות

חמנ/כות	סוככיים	בצל/שום	תירס	תפוז"א	חיטה*
סוככיים	בצל	תירס	תפוז"א	חיטה*	חמנ/כות
בצל	תירס	תפוז"א	חיטה*	חמנ/כות	סוככיים
תירס	תפוז"א	חיטה*	חמנ/כות	סוככיים	בצל
תפוז"א	חיטה*	חמנ/כות	סוככיים	בצל	תירס
חיטה*	חמנ/כות	סוככיים	בצל	תירס	תפוז"א
דרבי דופלוסן	טריפלור טרבוטר	טריפלור רייסר	סטומפ קוורץ	אטרזין דואל	סנקור לינורקס